

“ใช้เฉพาะในราชการ ไม่เป็นสิ่งพึงเปิดเผย”

บันทึก

เรื่อง การเก็บค่าธรรมเนียมรถในการผ่านทางหลวงหรือข้ามสะพาน

หนังสือของกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ ๓๖๕๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๔ ความว่า คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นว่า ตามที่รัฐบาลได้ทำการก่อสร้างทางหลวงแผ่นดินที่ดี สะพานใหญ่ ๆ เช่นสะพานโพธิ์แก้ว สะพานเดชาตวันวงศ์ สะพานเทพหัสดินฯ ก็ดี รัฐบาลได้ใช้เงินกู้เพื่อการก่อสร้างดังกล่าว จึงน่าจะเก็บค่าธรรมเนียมจากรถในการผ่านทางหรือข้ามสะพานนั้น ๆ เพื่อจะได้เงินมาชำระคืนเงินกู้ และเลิกเก็บค่าธรรมเนียมเมื่อชำระเงินกู้เรียบร้อยแล้ว และได้ลงมติให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาเสนอความเห็นว่าจะเป็นการสมควรหรือไม่ประการใด ถ้าหากเห็นสมควรจะเก็บค่าธรรมเนียมแต่จะต้องมีบทกฎหมายเป็นพิเศษแล้ว ก็ให้ยกกฎหมายนั้นเสนอด้วย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรมร่างกฎหมาย ชุติพิเศษ) ได้พิจารณาเรื่องนี้แล้ว ขอเสนอความเห็นดังต่อไปนี้

๑. การเก็บค่าธรรมเนียมจากรถในการผ่านทางหรือข้ามสะพานนั้น ในต่างประเทศได้ริเริ่มจัดให้มีขึ้นในยุคสมัยกลาง (Middle age ประมาณศตวรรษที่ ๑๑ ถึง ๑๕ แห่งคริสต์ศักราช) ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ส่วนมากได้ยกเลิกการเก็บค่าธรรมเนียมประเภทนี้แล้วเพราะเห็นว่าเป็นการขัดกับหลักเสรีภาพในการคมนาคมของประชาชน แต่ก็ยังมีบางประเทศที่ยังคงสงวนการเก็บค่าธรรมเนียมประเภทนี้ไว้ เช่น อิตาลี ฮังการี ฟิลิปปินส์ ฯลฯ ดังปรากฏตามบันทึกของที่ปรึกษาในการร่างกฎหมายซึ่งได้แนบมาพร้อมกับบันทึกนี้

๒. สำหรับประเทศไทย นับจำเดิมจากที่ปรากฏในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงที่ว่า “...พ่อเมืองบ่เอาจังกอบในไพร่ลู่ทาง...” แล้ว ก็ไม่ปรากฏว่าได้เคยมีการเก็บค่าธรรมเนียมในการผ่านทางหรือข้ามสะพาน ทั้งนี้ ก็น่าจะเนื่องมาจากหลักการที่ว่า เมื่อรัฐได้เก็บภาษีอากรจากราษฎรสำหรับใช้ในการปกครองแผ่นดินและอำนวยความสะดวกแก่พลเมืองแล้ว บรรดาทางสาธารณะทั้งหลายอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินก็ควรให้พลเมืองได้ใช้ร่วมกันโดยปราศจากการกีดขวาง เงินที่จะใช้ในการบำรุงรักษาทางสาธารณะเหล่านั้นก็ควรจะใช้จากงบประมาณของแผ่นดิน ฉะนั้น จึงได้มีการออกพระราชบัญญัติทางหลวง พุทธศักราช ๒๔๕๒ ขึ้นไว้เป็นหลักดำเนินการในเรื่องนี้และตามมาตรา ๗ ของพระราชบัญญัติดังกล่าวได้แบ่งทางหลวงออกเป็น ๕ ประเภท คือ (๑) ทางหลวงแผ่นดิน (๒) ทางหลวงจังหวัด (๓) ทางหลวงชนบท (๔)

ทางหลวงเทศบาล และ (๕) ทางหลวงสัมปทาน และมาตรา ๓๓^๑ ได้บัญญัติว่า “เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่งานทางผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจที่จะปิดทางจราจรในทางหลวงนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวได้” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตามนโยบายของประเทศไทยในขณะนี้ การปิดทางจราจรเพื่อเก็บค่าธรรมเนียมนั้นจะกระทำมิได้ แต่อย่างไรก็ดีกฎหมายซึ่งกำหนดนโยบายเช่นนี้ เมื่อรัฐบาลต้องการแก้ไขก็อาจแก้ไขได้ตามความจำเป็นแห่งบ้านเมือง

อนึ่ง ก่อนที่จะพิจารณาเก็บค่าธรรมเนียมโดยตรงเช่นนี้ รัฐบาลน่าจะพิจารณาถึงการเก็บภาษีจากผู้ที่ได้ใช้ทางและสะพาน (Highway user taxes) เช่น ขึ้นภาษีรถยนต์ น้ำมัน เชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น ฯลฯ และถ้าจะจัดเก็บแล้วก็ควรจะกั้นเงินจำนวนนี้ไว้เฉพาะเพื่อการก่อสร้างและบำรุงการทางจริงๆ

(นายเสริม วินิจฉัยกุล)

เลขาธิการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา

ธันวาคม ๒๔๙๔

^๑ มาตรา ๓๓ เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่งานทางผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจที่จะปิดทางจราจรในทางหลวงนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวได้และจะวางระเบียบปฏิบัติสำหรับให้เจ้าพนักงานปิดทางจราจรเป็นครั้งคราวเพื่อความปลอดภัยหรือเพื่อประโยชน์ของงานทางก็ได้